

Aan:

- de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

mevrouw dr. G. ter Horst

Schedeldoekshaven 200

2511 EZ DEN HAAG

Postbus 20011

2500 EA DEN HAAG

- de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen,

de heer dr. R. Plasterk

Rijnstraat 50

2515 XP DEN HAAG

Postbus 16375

2500 BJ DEN HAAG

- de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Plein 2

DEN HAAG

Postbus 20018

2500 EA DEN HAAG

Onderwerp: de toepassing van het European Charter for Regional or Minority Languages in Nederland

Leeuwarden/Drachten, 15 september 2008

Zeer geachte bewindslieden en Tweede-Kamerleden,

Reeds meer dan anderhalve eeuw wordt er in Fryslân strijd gevoerd voor de Friese taal, cultuur en geschiedenis. Onze eigen Friese taal zou een plaats moeten hebben in het onderwijs die minstens gelijkwaardig en gelijkberechtigd is aan die van het Nederlands. Voor onze vereniging, die in 1987 is opgericht, is dat één van de belangrijkste doelen. In andere maatschappelijke domeinen zoals die van de rechterlijke autoriteiten, de bestuurlijke autoriteiten en openbare diensten, de media, de culturele voorzieningen en activiteiten, het economisch en sociaal leven en de grensoverschrijdende uitwisselingen dient eveneens een grote inhaalslag te worden gemaakt.

Eén van de middelen daartoe is het *Europees Handvest voor regionale talen of talen van minderheden* ('European Charter for Regional or Minority Languages') dat door Nederland is ondertekend, geratificeerd en op 1 maart 1998 in werking is getreden. Voor Fryslân gelden 48 bepalingen. Ondertussen heeft een *Committee of Experts* (CoE) van de *Raad van Europa*, dat moet toezien op de naleving van het handvest, zijn 3de 'monitoring cycle' achter de rug, daarvan rapport uitgebracht en aanbevelingen gedaan. Het is een (zeer) kritisch rapport geworden, omdat Nederland nog steeds in gebreke blijft bij het nakomen van vele verplichtingen die het Rijk op zich heeft genomen.

Wat het Fries aangaat treffen we nu, en niet alleen bij het domein onderwijs, veel vaker dan in de twee voorafgaande rapporten aanbevelingen aan met termen als 'strongly urges', in plaats van 'urges' of 'encourages'. Ook het feit dat het Rijk zijn 3de periodieke rapportage aan het CoE met een vertraging van 15 maanden heeft opgeleverd, duidt na meer dan 150 jaar taalstrijd¹ (nog) steeds niet op voldoende verantwoordelijkheidsbesef van de Rijksoverheid ten opzichte van de Friese taal. Het is volgens het CoE schadelijk ('detrimental') voor het hele proces geweest², terwijl in Fryslân gehoopt was op een snelle in- en uitvoering van de 48 bepalingen. Wij hopen dat de vragen van enkele Kamerleden (de leden Atsma,

Koopmans, Schreijer-Pierik, Mastwijk, Jager en De Pater-van der Meer (allen CDA), gesteld aan de minister van OCW (16 juli 2008), de zaak van de Friese taal en cultuur weer in een stroomversnelling kunnen brengen.

Want vooral bij het onderwijs zijn grote en ernstige achterstanden ontstaan.³ Het CoE komt voor het onderwijs in hoofdstuk 4 samenvattend tot een belangrijke aanbeveling: Recommendation no. 1: ‘*develop an overall and coherent policy for the teaching of and in Frisian at all levels of education*’.⁴

Artikel 8 van het Handvest, dat gaat over de door het Rijk aangegane verplichtingen in het *onderwijs*, dient nog grotendeels te worden uitgevoerd.⁵

Wij zijn bovendien van mening dat het Fries in het voortgezet onderwijs als vak, instructietaal en als verplicht examenvak een positie dient te krijgen vergelijkbaar met die van het Nederlands.

Over onze wensen met betrekking tot het Fries in het basis-, voortgezet en speciaal onderwijs hebben wij ons bij herhaling tot de provinciale en landelijk overheid gericht, vooral tot het Kabinet en de Kamer.⁶

In het *speciaal (voortgezet) onderwijs* moet er wettelijk op korte termijn veel worden verbeterd. Zo is bij de overgang van de ISOVSO (*Interimwet op het Speciaal Onderwijs en het Voortgezet Speciaal Onderwijs*) naar de *Wet op de Expertise Centra* (WEC) een bepaling over het Fries, **zonder een expliciet voorstel** daartoe, **niet** overgenomen in de WEC! In de ISOVSO stond eerder: “De scholen in de provincie Friesland geven met redenen omkleed aan op welke wijze aandacht wordt besteed aan de Friese taal en cultuur.” De enige *verplichting* die er al was, is daarmee de nek opgedraaid en verdwenen!⁷

Het onderwijs in het Fries kan als thuistaal van meer dan de helft van de leerlingen in Fryslân en als tweede taal voor anderen belangrijke maatschappelijke en individuele doelen dienen. Voor de Friese maatschappij is de beheersing van het Fries sociaal, cultureel en economisch van belang. Voor het individu is het onderwijs in de eigen taal van groot belang voor het cultuur- en taalbehoud. Daarom zou ook het onderwijs in het *middelbaar beroepsonderwijs* in aansluiting daarop veel beter kunnen en moeten. Een doorgaande lijn van het vmbo *naar* en *in* het mbo is noodzakelijk.

Hoewel er in het beroepsonderwijs (nog) geen wettelijk voorgeschreven vakken en examenvakken zijn, zal dat voor Nederlands en Engels (en rekenen) op termijn hoogstwaarschijnlijk veranderen (zie ook het advies van de *Onderwijsraad* met betrekking tot *Vreemde talen in het onderwijs*, juni 2008). Dat betekent dat het Rijk het niet ondertekende artikel 8, lid 1, d, *ii* of *iii* van het Europees Handvest zonder bezwaar zou kunnen ondertekenen:

niveau *ii*: “make available a **substantial** part of **technical** and **vocational** education in the relevant regional or minority language”;

niveau *iii*: “provide, within **technical** and **vocational** education, for the teaching of the relevant regional or minority languages as an **integral** part of the curriculum” (*European Charter for Regional or Minority Languages*, p. 2).

Wij achten het (alsnog) voor het Fries ondertekenen van niveau *ii* (‘substantial part’) en het omzetten daarvan in landelijke wetgeving noodzakelijk voor alle mbo-niveaus (dus die van 1 tot en met 4) met een (voor de leerlingen verplicht) centraal examen waar dat voor Nederlands ook het geval zal zijn. Daarmee wordt er een wettelijk kader geschapen dat op termijn voldoende is om ook binnen het mbo tot *integraal drietalig* onderwijs (Fries, Nederlands, Engels) over te kunnen gaan.

Wij hebben in de loop der tijd moeten ervaren en met enkele voorbeelden aangetoond dat het komen tot wetgeving voor de Friese taal, cultuur en geschiedenis een zeer moeizame aangelegenheid is. Dat heeft ernstige gevolgen gehad voor het handhaven en de verdere ontwikkeling van de Friese taal en cultuur. Wij denken dat de bevoegdheid daartoe beter bij de Provincie kan liggen, opdat het proces aanmerkelijk kan worden versneld. Gezien het taal- en onderwijsbeleid van de Provincie en de grote betrokkenheid van die

‘eigen’ overheid bij de Friese taal en cultuur, hebben wij daar (veel) meer vertrouwen in dan in het Rijk. Het feit dat de Provincie de *eerst-* en het Rijk de *eind*verantwoordelijke overheid is voor de Friese taal en cultuur, leidt tot onduidelijkheid en onzekerheid over de rolinvulling en tot een voor het Fries schadelijk en vaak anti-Fries rijksbeleid.

Daaraan zou een einde (moeten) komen als een belangrijke aanbeveling op dat terrein uit het *Rapport van de Gemengde commissie decentralisatievoorstellen provincies: Ruimte, Regie en Rekenschap* (17 maart 2008) wordt gevolgd.⁸ Er zullen zoveel mogelijk rijkstaken op het terrein van de Friese taal naar de provincie Fryslân overgebracht moeten worden. Dat moet onzes inziens (ook) betekenen dat de Provincie (mede)wet- en regelgever wordt op dat gebied.

Wij spreken de hoop uit dat Kabinet en Kamer het buitengewoon grote belang van ons verzoek inzien en nu voortvarend de noodzakelijke stappen in die richting zullen zetten.

Met de meeste hoogachting,
drs. Th. Dijkstra, voorzitter *FFU*
dr. J. van der Bij, voorzitter *Ried fan de Fryske Beweging*
drs. P. Bergsma, voorzitter *Pedagogysk Wurkferbân* van de *Fryske Akademy*

Namens de drie organisaties,

drs. S.T. Hiemstra, secretaris *Feriening Frysk Underwiis*

Afschriften: GS, PS, LC, FD, OF, KO

Noten

¹ Zie bijv. publicaties als:

- Berie-rapporten nr. 1 t/m 26 (1987-2007); 26 rapporten van het *Berie foar it Frysk* met adviezen ten aanzien van het taalbeleid in en voor verschillende maatschappelijke domeinen in Fryslân (onderwijs, juridisch en bestuurlijk verkeer, zorg, economie, cultuur, media, enz.);
- Dijk, K.J. van, *De ûntjouwing fan it Frysk yn it offisiële ferkear*, Ljouwert: Fryske Akademy, 1982;
- Hemminga, P., *Het beleid inzake unieke regionale talen. Een onderzoek naar het beleid van een drietal unieke regionale talen: het Fries in Nederland en het Noordfries en Sorbisch in Duitsland*. Ljouwert/Leeuwarden: Fryske Akademy, 2000 (diss.);
- Schaaf, van der, *Skiednis fan de Fryske biweging*, Ljouwert: De Tille, 1977;
- Velden, B.D. van der, *‘Waar gaan wij heen met het Fries?’ Het gebruik van de Friese taal in het juridische en in het bestuurlijke verkeer in de laatste twee eeuwen*. Nijmegen, Wolf Legal Publishers, 2004 (diss.);
- Zondergeld, G.R., *De Friese Beweging in het tijdvak der beide wereldoorlogen*, Leeuwarden: De Tille, 1978 (diss.).

² Findings (par. 4.2.):

B. The Netherlands submitted their 3rd periodical report with a *delay of 15 months*, which has severely *hampered* the monitoring and in particular the organisation of the on-the-spot visit. This delay is *detrimental* to a structured dialogue between the speakers of regional or minority languages, the State authorities and the Committee of Experts and *hinders* the good functioning of the Charter system.

C. [...] The national authorities have, even if they delegate responsibilities to local and regional authorities, the final responsibility as the State Party to the Charter.

³ Het Committee of Experts dringt er in zijn derde rapportage (Strasbourg, 9 juli 2008) eveneens op aan om die achterstanden en de tekorten in andere domeinen zo spoedig mogelijk te verhelpen:

- “The Committee of Experts **urges** the Dutch authorities to make available a substantial part of pre-school education in Frisian” (p. 16);
- “The Committee of Experts **urges** the Dutch authorities to make available a substantial part of primary education in Frisian” (p. 17);

-
- “The Committee of Experts **urges** the Dutch authorities to improve the situation of Frisian in secondary education” (p. 17);
 - “The Committee of Experts **urges** the Dutch authorities to ensure that the administrative authorities in Friesland concerned take the necessary measures which would allow them to draft documents in Frisian” (s. 20);
 - “The Committee of Experts **strongly urges** the Dutch authorities to take steps to promote the use of Frisian in private broadcasting” (p. 22)
 - “The Committee of Experts **encourages** the Dutch authorities to organise activities to promote the use of Frisian in the economic and social sectors directly under their control (public sector)” (p. 24).

⁴ Met als toelichting: [151] School boards and schools generally have not developed a policy for Frisian as a subject and as a medium of instruction. Furthermore, the Dutch authorities **still do not make available** a **substantial** part of pre-school and primary education in Frisian. In secondary education, the teaching of Frisian as an **integral** part of the curriculum is **limited** to the first grade. Other structural problems such as the lack of qualification of many Frisian-teachers have also remained **unsolved**. However, the number of pre-schools using Frisian has increased and the model of trilingual primary education has been successfully launched. Moreover, information materials concerning the advantages of bilingualism were published and new teaching materials for the teaching in and of Frisian at primary and secondary schools have been introduced. The Dutch authorities have also earmarked 250 hours per year for the Education Inspectorate to supervise the teaching of Frisian at primary and secondary schools and published the first corresponding report.

Findings (par. 4.2.):

D. In spite of some progress, the structural problems of Frisian languages education have **remained the same**. There is **still lack of a coherent approach to teaching of and in Frisian at all stages of education**. In addition, the attainment targets for Frisian have been **lowered** at primary school level and the **history** and **culture** which is reflected by Frisian is **still not taught**. However, steps have been taken to raise the awareness of pre-school teachers and parents of the advantages of bilingualism and the first report of the Education Inspectorate of Frisian concerning all stages of education has been made public.

E. The number of pre-schools using Frisian has increased but still remains **low** in relation tot the total number of pre-schools in the Province of Friesland.

F. The introduction of the trilingual primary school model represents a major step forward in Frisian languages teaching. In addition, new textbooks for the teaching in Frisian in most primary schools has, however, only **slightly** increased from 25 to 30-45 minutes per week and remains **low**.

G. New teaching materials for Frisian in secondary education have been introduced. While attainment targets for Frisian in the first grade of secondary education have been established, the teaching of Frisian in the other grades of secondary education is still **not an integral** part of the curriculum. The share of secondary schools which are exempted from teaching Frisian has remained **largely unchanged**. On the whole, the present situation is **not compatible** with the commitment undertaken by the Netherlands to provide the teaching of Frisian at secondary schools as an **integral** part of the curriculum.

H. According to the Education Inspectorate, 25% of the primary school teachers who provide lessons in Frisian and 40% of the secondary teachers for Frisian are **not formally qualified** to teach this language. Although there is adequate provision, enrolment in in-service teacher training has **not significantly improved** during the period under review. While Frisian is to extent offered in the training of primary and secondary school teachers, it is **not taught** as such at the regional training centres responsible for the training of play group and childcare workers. [...]

⁵ *Application of the Charter in the Netherlands, 3rd monitoring cycle*, Strassbourg, 9 July 2008) (p. 15-19):

Art. 8, 1:

a, ii: Voorschools onderwijs

Punten 87 en 88; “The introduction of Frisian in the ordinary training of playgroup and childcare workers is **urgently needed** in the Province of Friesland. The CoE considers this undertaking **partly fulfilled**. The CoE **urges** the Dutch authorities to make available a **substantial part** of pre-school education in Frisian.”

b, ii: Basisonderwijs

93. “The CoE **strongly urges** the Dutch authorities to make available a **substantial part** of primary education in Frisian.”

95. “Frisian is **only** taught as a compulsory subject in the 1st grade of secondary education. In the other grades, the teaching of Frisian is **not an integral part** of the curriculum which **causes problems for the continuity** of the teaching of Frisian and thus for the **final examination** in which Frisian can be chosen as an optional exam.”

c. iii: Voortgezet onderwijs

97. "The CoE **strongly urges** the Dutch authorities to improve the situation of the teaching of Frisian in secondary education."

e. ii: Universitair of hoger onderwijs

100. "The CoE considers this undertaking **fulfilled** at present. It nevertheless **encourages** the Dutch authorities to **strengthen** the position of Frisian in university and higher education."

g: Onderwijs in de eigen geschiedenis en cultuur

103. "The CoE considers this undertaking **not fulfilled** at present. It **encourages** the provincial authorities of Friesland to **continue their efforts to ensure the teaching of the history and the culture** which is reflected by Frisian and to provide the relevant information in the next periodical report."

h: Opleiding en bijscholing van docenten

106. "The CoE considers this undertaking **fulfilled** with regard to primary and secondary education and **not fulfilled** for pre-school education. It **strongly urges** the Dutch authorities to **take active measures** to provide the necessary basic and further training for pre-school teachers of Frisian."

i: Toezichhoudend orgaan: Inspectie van het onderwijs

109. "The CoE considers this undertaking **fulfilled**."

⁶ A. Zie bijv. enkele *uitgegane* FFU-brieven:

- 28-03-2004 aan OCW (minister mevr. Van der Hoeven) over o.a. het werkbezoek van de minister aan Fryslân (LC 24-02-2004) waarbij zij erop aandringt zo veel mogelijk Nederlands te spreken. Wij wijzen de minister op een artikel uit het Europese Handvest voor regionale en minderheidstalen, waarbij een 'substantial part' van het onderwijs in de basisscholen in het Fries *moet* worden gegeven en wij dringen er van onze kant met klem op aan om dat in de WPO en de WEC op te nemen.

- 02-01-2005 aan OCW (minister mevr. Van der Hoeven) als FFU-reactie op een brief van haar d.d. 7 juni 2004 waarin wij schrijven:

"Hierbij nemen wij de vrijheid te reageren op uw brief van 7 juni 2004.

U schrijft dat wijziging van de Wet op het primair onderwijs en de Wet op de expertisecentra niet nodig is, omdat thans reeds aan de verplichting uit het Europese Handvest zou worden voldaan daar op de Friese scholen de Friese taal reeds als voertaal *kan* worden gebruikt.

Deze vrijblijvende mogelijkheid gaat echter veel minder ver dan de in het handvest genoemde verplichting om 'een aanmerkelijk deel' van het onderwijs in de Friese taal aan te bieden.

Aangezien het Europese Handvest voor Regionale en Minderheidstalen geen rechtskracht heeft voor de burgers zolang de daarin door het Rijk onderschreven bepalingen niet in de wet zijn vastgelegd, doen wij een dringend beroep op u de door ons voorgestelde wijzigingen in de betreffende wetten vast te leggen."

- 15-03-2005 aan OCW over de noodzaak om het Fries als instructietaal te verplichten (handvest: 'substantial part') in de WPO en de WEC en de (nieuwe) kerndoelen voor Fries niet af te zwakken en (gelijkwaardig, gelijkberechtigd) te spiegelen met en aan die voor Nederlands;

- 22-06-2005 (opnieuw) aan OCW over de noodzaak om een wettelijke verplichting van het Fries als instructietaal in de WPO en de WEC op te nemen en de kerndoelen voor de Friese taal op z'n minst gelijkwaardig en gelijkberechtigd te behandelen met en te formuleren zoals die voor Nederlands;

- 24-12-2005 aan de Tweede Kamer (TK) over de ontwikkeling van de kerndoelen tussen 1993 en 2005 met ons commentaar. Wij spreken de noodzaak uit om die doelen gespiegeld aan die voor Nederlands in de Nederlandse wet- en regelgeving van het *basis-, voortgezet en speciaal (voortgezet) onderwijs* op te nemen;

- 02-01-2006 aan de TK over de noodzaak om de kerndoelen voor het basis-, voortgezet en speciaal onderwijs te spiegelen aan de voor Nederlands en op z'n minst gelijkwaardig te behandelen en te formuleren;

- 05-01-2006 aan de TK over o.a. de noodzaak om het vak 'Friese taal en cultuur' als examenvak voor havo en vwo te verplichten voor de leerlingen;

- 05-04-2006 aan de TK over de noodzaak om in de WPO, WVO en WEC op te nemen dat het Fries in een 'aanmerkelijk deel' van het onderwijs als vak en voertaal ononderbroken moet worden aangeboden en gevolgd in alle leerjaren van de scholen die onder de WPO, de WVO en de WEC vallen, waarbij de kerndoelen op z'n minst gelijkwaardig aan die van Nederlands dienen te zijn.

B. Daarop is van de zijde van het Rijk (OCW en Tweede Kamer) gereageerd (*ingekomen* brieven).

- 07-06-2004, van OCW aan de FFU waarin minister Van der Hoeven ons o.a. schrijft:

"Op de Friese basisscholen is het vak Fries verplicht en kan de Friese taal als voertaal in het onderwijs worden gebruikt. Daarom werd bij de ratificatie van het Europese handvest voor regionale en minderheidstalen

geconstateerd dat wordt voldaan aan de bepaling dat een aanmerkelijk deel van het primair onderwijs moet worden aangeboden in het Fries. Een wijziging van de Wet op het primair onderwijs en de Wet op de expertisecentra is daarom wat betreft deze bepalingen niet nodig.”

- 21-02-2005, van OCW aan de *FFU* waarin minister Van der Hoeven ons o.a. schrijft:

“In uw bovengenoemde brief [d.d. 2 jan. 2005] vraagt u mij om in overeenstemming met het Europees Handvest voor Regionale Talen en Talen van Minderheden in de onderwijswetten vast te leggen dat scholen in de provincie Fryslân een aanmerkelijk deel van het onderwijs in de Friese taal moeten aanbieden. In mijn brief van 7 juni 2004 heb ik erop gewezen dat op de Friese basisscholen het vak Fries verplicht is en dat de Friese taal als voertaal in het onderwijs *kan* [kurs. van ons] worden gebruikt. In tegenstelling tot wat u in uw brief van 2 januari aanhaalt, zijn beide elementen van belang om te voldoen aan de desbetreffende bepaling van het handvest. De verplichte leergebieden in het primair onderwijs zijn uitgewerkt in kerndoelen en deze houden impliciet de (door de school vast te stellen) noodzakelijke tijdsbesteding aan de Friese taal in.”

De minister van OCW weigert dus in te zien dat er een groot verschil is tussen het ‘moeten’ van het Handvest en het ‘kan’ van de WPO en heeft vervolgens niets gedaan om de wet aan te passen. Dat is een zeer ernstig verzuim. Als dat wel het geval was geweest, dan waren we nu zeker een heel stuk verder geweest met de toepassing van het Handvest.

- 29-04-2005, reactie van de vaste Kamercommissie van OCW aan de *FFU* waarin over een afschrift van een brief van de *FFU* aan Gedeputeerde en Provinciale Staten van Fryslân (d.d. 26-03-2005) over de ministeriële brief van 7 juni 2004 wordt opgemerkt dat de vaste commissie met betrekking tot de Friese taal als vak en voertaal op de WEC-scholen:

“[...] tijdens de procedurevergadering van 14 april jl. besloten [heeft] uw brief te betrekken bij het te zijner tijd te ontvangen nadere informatie inzake kerndoelen voor het speciaal onderwijs.”

- 02-05-2005, brief van OCW aan de *FFU* over de afzwakking en reductie van de bestaande kerndoelen voor Fries, vooral in vergelijking met die voor Nederlands. De minister meent, dat het feit dat er minder kerndoelen voor Fries zijn in vergelijking met het Nederlands niet zonder meer een afzwakking is, maar toch acht zij impliciet en expliciet het Nederlands (veel) belangrijker dan het Fries:

“De redenen om de reductie van het aantal kerndoelen bij Nederlands te beperken zijn dat deze doelen gezien de positie van deze taal in het basis- en het voortgezet onderwijs, essentieel zijn voor de ontwikkeling van een leerling in de basisschoolleeftijd en een goede aansluiting met het voortgezet onderwijs mogelijk maken. Bovendien staat variatie in het aanbod van Nederlands een doorgaande leerlijn naar het voortgezet onderwijs in de weg. [...]”

Ik wijs u er overigens op, dat ik met het provinciebestuur van Fryslân afspraken heb ik gemaakt over het beleid dat met betrekking tot het Fries in het onderwijs wordt gevoerd. Voor vragen hierover kunt u zich zonder bezwaar en bij voorkeur wenden tot het provinciebestuur.”

De argumenten van de minister om het Nederlands een bevoorrechte plaats te geven, zouden natuurlijk eveneens voor het Fries moeten gelden. De kerndoelen hadden gelijkwaardig en gelijkberechtigd aan die van Nederlands moeten blijven, zoals ook Provinciale Staten van Fryslân duidelijk en eensgezind hadden uitgesproken. Een grote belemmering voor de Provincie is uiteraard het feit dat de Provincie *niet* (mede)wet- en regelgever is. Ware dat wel het geval geweest, dan had de Provincie zelf, autonoom, de kerndoelen voor Fries kunnen vaststellen en zelf de wet- en regelgeving op het gebied van het onderwijs in het *Fries* (als vak en als instructietaal), de *eigen cultuur* en de *eigen geschiedenis* kunnen verbeteren.

- 08-08-2005, brief van OCW (minister mevr. Van der Hoeven) aan de *FFU* als reactie op onze brief van 22-06-2005 waarin ons in twee alinea’s wordt medegedeeld:

“In uw brief van 22 juni gaat u dieper in op eerder gegeven argumenten voor de wettelijke verankering van Fries als voer- en instructietaal op de scholen in Fryslân en de gelijkwaardigheid van de kerndoelen voor de Friese taal en die voor de Nederlandse taal.

In mijn brief van 2 mei heb ik u mijn standpunt en de achterliggende gedachten hierover medegedeeld. Tevens heb ik u gevraagd zich voor het beleid betreffende het Fries in het onderwijs te wenden tot de provinciale overheid. Aan mijn brieven van 21 februari en 2 mei heb ik verder niets toe te voegen.”

- 02-02-2006, brief van de vaste commissie voor OCW aan de *FFU* over onze brief van 5 januari 2006, waarin wordt medegedeeld dat die is verspreid onder de leden van de commissie en betrokken zal worden bij het Wetsontwerp 30 187 Wijziging WVO; aanpassing profielen 2° fase wvo en havo.”

- 02-05-2006, brief van de vaste commissie voor OCW aan de *FFU*, waarin wordt medegedeeld dat onze brief is verspreid onder de leden en voorts wordt toegezegd:

“De vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap heeft tijdens de procedurevergadering van 27 april jl. besloten de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap een reactie te vragen op uw brief. Indien het

antwoord van de bewindspersoon aanleiding geeft tot nadere stappen dan zal ik u daarvan te zijner tijd in kennis stellen.”

Die aanleiding is er blijkbaar niet geweest, want de *FFU* heeft tot op heden niets gehoord.

⁷ Bijgevolg is er niets overgebleven van het voorstel van de eerdere rijkscommissie ‘Commissie Fries in het Buitengewoon Onderwijs’ (ingesteld door de staatssecretaris van onderwijs en wetenschappen A.J. Hermes en op 23 april 1979 door hem geïnstalleerd), bijna **drie decennia** geleden! Het voorstel voor een wettelijke basis van het Fries in het buitengewoon onderwijs werd in het eindrapport zo geformuleerd: “*Het leerplan van de scholen voor buitengewoon onderwijs in Friesland vermeldt tevens dat het Fries mede als voertaal wordt gebruikt en geeft voorts aan dat en op welke wijze de leerlingen in aanraking worden gebracht met de Friese taal en cultuur, daarbij rekening houdend met hun ontwikkelingsmogelijkheden en hun ontwikkelingsniveau*” (Eindrapport ‘Commissie Fries in het Buitengewoon Onderwijs’, Ministerie van OenW, Staatsuitgeverij, ’s-Gravenhage, juli 1981, p. 62). **Twee** soorten **verplichtingen** dus, waaronder die van het Fries als voer- of instructietaal! Dat een latere staatssecretaris, drs. G. van Leijenhorst, alleen wat anders geformuleerd, de ‘aanraking’ *wèl* heeft overgenomen en de verplichting als voertaal **niet**, betekende een grote rem op de ontwikkelingsmogelijkheden van het Fries in het buitengewoon, later het speciaal onderwijs. Ook die verplichting, ‘De scholen in de provincie Friesland geven met redenen omkleed aan op welke wijze aandacht wordt besteed aan de Friese taal en cultuur’, is **geweerd** uit de WEC. De *FFU* heeft de Kamer daar in het verleden op geattendeerd, maar er is niets mee gedaan om de situatie te verbeteren.

⁸ ‘Rapport van de Gemengde commissie decentralisatievoorstellen provincies’: *Ruimte, Regie en Rekenschap* (17 maart 2008). De zogenaamde commissie-Lodders schrijft in een paragraaf over de Friese Taal (par. 3.2.1.6 BZK, s. 36):
“De commissie adviseert om rijkstaken op het terrein van de Friese taal zoveel mogelijke naar de provincie Fryslân te decentraliseren. Hiertoe volgt de commissie het voorstel van de provincie om een tijdelijke stuurgroep te installeren. Deze stuurgroep zal bestaan uit leden afkomstig van zowel de provincie Fryslân als het rijk. Deze stuurgroep doet binnen een half jaar voorstellen voor een samenhangende decentralisatie en coördinatie voor taken die verband houden met de Friese taal.”